

JAK JSEM STRÁVILA KONEC SVĚTA

I. FILM

* Viděli jsme ve filmu

- * 1 Lalalilu žije se svou rodinou na předměstí Bukurešti v komunistickém Rumunsku. Všimne si, že jeho starší sestra Eva a rodiče občas vypadají nešťastně, a tak přijde s plánem, jak svrhnout diktátora Nicolae Ceaușesca.
- * 2 Eva je pilná studentka střední školy a chodí s Alexem, přezdívaným Vomică, synem příslušníka Bezpečnosti (komunistické tajné policie).
- * 3 Zatímco se Alex snaží dobýt Evu, nedopatřením rozbije Ceaușescovu sochu. Nikdy se k tomu však nepřizná.
- * 4 Eva se rozhodne Alexe chránit, a když to na něj neřekne, je vyloučena ze školy.
- * 5 Místo toho ji přeloží na učiliště, kde se spřátelí s Andreiem, o jehož rodičích se proslýchá, že jsou disidenti. Oba se rozhodnou spolu přeplavat Dunaj a uprchnout.
- * 6 Evini rodiče si dělají starosti ohledně možných dopadů tohoto přátelství a snaží se dívku přemluvit, aby se znovu začala bavit s Alexem.
- * 7 Poté, co Andrei s Evou celé léto trénovali, aby se připravili na svůj nebezpečný útěk, jedné noci nakonec ujedou vlakem.
- * 8 Eva však začíná být na pochybách, a tak se na rozdíl od Andreie, jemuž se podaří uprchnout, vrátí domů.
- * 9 Lalalilův plán přiblížit se k Ceaușescovi je úspěšný. Dostane svolení zúčastnit se velkého shromáždění v centru Bukurešti, kde má vůdce přednášet projev, během něhož kamarádi chlapce netrpělivě čekají doma.
- * 10 Kamarádi ho zahlédnou v televizi a oba chlapci mají za to, že pozdvižení, které vidí na náměstí, je způsobeno tím, že Lali prakem střílil po Ceaușescovi kámen.
- * 11 Dospělí událostem také rozrušeně přihlížejí. Ve skutečnosti jsou svědky posledního projevu, který Ceaușescu kdy pronesl, a pozdvižení je důležitou událostí, která značí začátek rumunské revoluce roku 1989.
- * 12 Skutečně dojde ke svržení diktátora a celá rodina i sousedé oslavují konec komunistického režimu.
- * 13 Eva si najde práci na výletní lodi a Lali jí píše dopis, v němž jí vypráví, co všichni v jejich okolí dělají *po konci světa*.

* **Obrazy a klíčová slova ve filmu**

14

Soudruh – Ceaușescu – strana – příslušník Bezpečnosti – manifest – postoj

14a

* **Slyšeli jsme ve filmu**

Lalalilu: *Facem un submarin mare și trecem Dunărea!*

Eva: *Ce-ai spus, Lali?*

Lalalilu: *...Și să fugim!* □

Lalalilu: *Stavíme ponorku, přeplujeme v ní Dunaj.*

Eva: *No tak, Lali...*

Lalalilu: *Utečeme!*

***

Eva: *Vin și eu cu tine. Ce părere ai?*

Andrei: *Trebuie să calculăm.*

Eva: *E calculat. Ajungem în Italia. Trecem la sârbi și apoi ajungem în Italia.*

Eva: *Pojedu s tebou. Co ty na to?*

Andrei: *Musím to promyslet.*

Eva: *Už jsem to promyslela. Pojedeme do Itálie. Přes Jugoslávii.*

***

Grigore: *□la zi, tată: ce treabă ai tu cu băiatul ăsta de vizavi, cu Andrei?*

Eva: *Suntem colegi. De ce?*

Grigore: *Și, în afară de asta? □*

Eva: *Și, în afară de asta, ce? □*

Maria: *Mi-ai promis că te împaci cu Alexandru.*

Eva: *Nu ți-am promis nimic.*

Grigore: *Co máš s tím klukem odnaproti, s Andreiem?*

Eva: *Chodíme spolu do třídy.*

Grigore: *Nic víc?*

Eva: *Proč?*

Maria: *A co Alex?*

Eva: *Nikomu jsem nic neslíbila.*

* Zaznělo o filmu

15

Cătălin Mitulescu, režisér filmu *Jak jsem strávil konec světa*, vysvětluje, jak jeho osobní zkušenost s životem v komunistickém Rumunsku ovlivnila jeho dětství a dospívání a jak ho inspirovala při vytváření tohoto filmu.

*V roce 1989 mi bylo stejně jako Evě sedmnáct let. Když jsem psal scénář tohoto prvního celovečerního filmu, inspiroval jsem se vzpomínkami na mládí a život své generace. Je to trochu nostalgická cesta vzpomínkami. Narodil jsem se v roce 1972. Vyrůstal jsem s myšlenkami na diktaturu Nicolae Ceaușesca. S bratrem jsme měli revolucionářskou duši. Toužili jsme po svobodě. Naši rodiče žili naopak ve strachu z milic, z udání. Nutili nás, abychom byli zticha a abychom nevěřili sousedům ani nikomu jinému. Můj otec byl elektrikář, který pracoval v automobilce a moc nevydělával. Některé dny jsme tudíž moc nejedli. Ale to nám nezabránilo v tom, abychom byli šťastní. (Cătălin Mitulescu, rozhovor pro *Le Figaro*, 30. srpna 2006).*

II. V EVROPĚ I JINDE

* Jeden film, různé názvy

Název filmu v partnerských zemích programu CinEd:

Cum mi-am petrecut sfârșitul lumii (Rumunsko)

Como celebré el fin del mundo (Španělsko)
Como festejei o fim do mundo (Portugalsko)
Come ho trascorso la fine del mondo (Itálie)
Comment j'ai fêté la fin du monde (Francie)
Как посрецах края на света (Bulharsko)
Kuinka vietin maailmanlopun (Finsko)

* **Filmové plakáty**

16 – 17 - 18

* **Film a jeho doba**

Historický kontext: 1989

Jedním z následků 2. světové války byl vzestup vlivu SSSR (Svazu sovětských socialistických republik) nad skupinou států ve střední a východní Evropě, které tvořily komunistický východní blok. To vedlo jednak ke studené válce, která rozdělila kapitalistické země, např. USA, a země komunistické. Rumunsko, Polsko, Českou republiku, Maďarsko, Bulharsko, Německo (Východní Německo), Albánii či bývalou Jugoslávii pak čekalo téměř padesát let života pod komunistickou nadvládou. Lze říci, že svět byl rozpuštěn.

V roce 1961 začala v současném Německu výstavba Berlínské zdi, která měla oddělit Německou spolkovou republiku (SRN) od Německé demokratické republiky (NDR). Tato hranice byla oficiálně zrušena v roce 1989 a v roce 1990 započala demolice Berlínské zdi.

V roce 1989, k němuž odkazuje název filmu jako ke *konci světa*, proto ve Východním Německu, Polsku, Maďarsku, Bulharsku, České republice a Rumunsku propukla vlna revolucí. Tato změna politického režimu pokračovala v následujících letech také v dalších zemích a v roce 1991 byl SSSR oficiálně rozpuštěn a vzniklo dnešní Rusko.

Pro mnoho lidí, kteří se narodili a celý život prožili v komunistickém režimu a které ve filmu zosobňují Eva a Lalilu, svržení tohoto režimu znamenalo konec světa, který znali.

III. **FILM A JÁ**

* Kdybych si pro film *Jak jsem strávila konec světa* mohl/a vybrat jiný název, zněl by...

* Proč se Eva rozhodla vrátit domů, místo aby s Andreiem doopravdy utekla?

* Ve filmu vidíme Evu, jak si prohlíží fotky, které jí Andrei poslal z ciziny. Představme si, že Andrei přeplave Dunaj a cestuje do jiných zemí a své myšlenky a pocity si zapisuje do deníku. Mějme na paměti, že je to teenager na útěku, je sám a právě ilegálně utekl z represivního režimu. Poprvé má příležitost poznat západní společnosti, kde platí jiná pravidla než ta, která doposud znal, ale zároveň se musí postarat sám o sebe. Představím si, o čem by Andrei mohl psát.

* Ve filmu vidíme určité aspekty politického režimu, které se odrážejí v každodenním životě obyvatel Rumunska. Je to například potřeba zapojovat se do patriotických aktivit ve škole, rozdíly ve společenském postavení mezi běžnými občany a členy Bezpečnosti (komunistické tajné policie), cenzura hudby považované za podvratnou, potíže s cestováním do zahraničí nebo omezení zboží dostupným na trhu jakožto důsledek přísné regulace dovozu jakéhokoliv

zahraničního zboží v 80. letech. Po revoluci v roce 1989 se všechny tyto věci v Rumunsku změnilly... Promluví si s rodinou nebo s učitelem a pokusím se zjistit, jak jejich život vypadal na konci 80. let. Stalo se něco důležitého nebo změnilo se něco v mojí zemi v roce 1989?

* Na základě toho, co jsem se dozvěděl/a z filmu a od své rodiny/učitele, si vyberu postavu, která pro mě byla nejdůležitější, a představím si, jak její život vypadal po roce 1989. Vytvořím své vlastní pokračování příběhu.

* Napíšu dopis režisérovi filmu Cătălinu Mitulescovi o tom, co si o filmu myslím, co mě zasáhlo, co se mi nelíbilo, která z jeho rozhodnutí jsem pochopil/a a které ne.

* Co bych chtěl/a vědět o zemi (Rumunsku) nebo o období (konci 80. let), v nichž se příběh odehrává, kromě toho, co jsem zjistil/a na základě filmu?

IV. VÝBĚR A VYTVÁŘENÍ OBRAZŮ

* **Popovídám si se svou rodinou a zeptám se jich, jestli mají nějaké fotky z konce 80. let nebo z roku 1989, jestli si je můžu vypůjčit nebo vyfotit/naskenovat/nakreslit a vytvořit svou vlastní koláž, která bude ilustrovat život mé vlastní rodiny v daném období.**

* **Jaký bych pro film vytvořil/a plakát?**

* **Dám obrazy do souvislosti s jinými:**

19 - 20

- Připomínají mi tyto fotografie z filmu *Jak jsem strávila konec světa* nějaké jiné obrazy, které znám? Které? (Mohou to být obrazy, komiksy, fotografie, obrázky z video klipů, reklam, obrazy z jiných filmů atd.)

* **Vyberu si obrazy z filmu (v Prostoru mladého diváka-
<http://event.institutfrancais.com/cined>)**

- V Prostoru mladého diváka si vyberu své oblíbené obrazy, které mě překvapily / dojaly / šokovaly. Můžu si také vybrat obrazy, které připomínají jedno z následujících témat: dospělí a děti, dospívání, láska, přátelství, vztah mezi sourozenci, tma a světlo, skutečnost versus představy, život během komunismu.

- Můžu také vytvořit svou vlastní sekvenci obrazů z fotek, které jsem vybral/a, a napsat několik vět, ve kterých popíšu svůj příběh / vizuální báseň.

- Také můžu vytvořit vlastní obrazy (kresby, malby, fotky) inspirované jedním nebo několika obrazy z filmu a nahrát je na internetovou stránku, abych se o ně podělil s ostatními, pokud budu chtít.

V. SOUVISLOSTI

* „Konflikty“, „V autě“... Prohlédnu si ukázky z filmu *Jak jsem strávila konec světa* ve srovnání s jinými filmy (<http://event.institutfrancais.com/cined/fr/>)

* Pokud se mi líbil film *Jak jsem strávila konec světa*, možná by se mi také líbily:

Tyto filmy v kolekci CinEd:

21

Úkryt (Podslon; 2010, Bulharsko), režie: Dragomir Sholev. Hlavní postava tohoto filmu, dvanáctiletý Rado, má s rodiči složitý vztah. Vzporuje proti nim, dva dny je nezvěstný a jeho rodiče nesouhlasí s jeho výběrem kamarádů, což není nepodobné situaci Evy ve filmu *Jak jsem strávila konec světa*. Ačkoliv vzdor obou postav má výrazně jiné důvody a důsledky, filmům je společná touha zkoumat protichůdné pohledy na život dospívajících a jejich rodičů.

21a

Bláznivý Petříček (Pierrot le fou; 1965, Francie), který režíroval Jean-Luc Godard, posouvá myšlenku vzpoury proti společenským normám a filmové vyprávění na jinou úroveň hravým a provokativním způsobem. Jedná se o film z francouzské nové vlny, který stojí za zhlédnutí. Zaměřuje se na pár milenců Marianne a Ferdinanda, kteří se snaží vytvořit svou vlastní utopii, když utíkají z dekadentního světa, aby mohli prožít svou lásku jako moderní robinsonové.

Tyto postavy:

22

Farah ve filmu *À peine j'ouvre les yeux* (Když otevřu oči; Leyla Bouzidová, 2015), kterou hrála debutující herečka Baya Medhafferová. Příběh se odehrává v létě 2010, několik měsíců předtím, než v Tunisku propukla jasmínová revoluce. Farah je dospívající zpěvačka rockové skupiny. Vzepře se přání své matky, která by z ní chtěla mít doktorku, a místo toho bojuje za svůj sen stát se zpěvačkou. Její hudba obsahuje politickou zprávu, kvůli čemuž se dostane do vážných problémů s místní policií. Stejně jako Eva se i Farah rozhodne stát si navzdory společensko-politickým omezením za svými sny, a proto musí i ona žít s důsledky toho, že je vyvrhel.

23 - 24

Marjane, hlavní hrdinka animovaného filmu *Persepolis* (Marjane Satrapi, 2007), založeném na autobiografickém komiksu. Film zobrazuje její dětství až do rané dospělosti v Íránu během islámské revoluce a po ní. Jako dítě je předčasně vyspělá a zároveň upřímná, čímž se trochu podobá Lalaliluovi. V dospívání se však do určité míry podobá Evě, protože obě dvě jsou mladé dívky se silnými a jasně definovanými osobnostmi, které žijí ve společensko-politických okolnostech, s nimiž se ani jedna zcela neztotožňuje.

Tento film:

25

Amintiri din epoca de aur (Příběhy Zlatého věku), souborný rumunský film ve dvou částech: *Soudruzi, život je krásný!* (Tovarasi, frumoasa e viata!; Ioana Uricaru, Hanno Höfer, Răzvan Mărculescu, Constantin Popescu, 2009) a *Láska po zavírací době* (Dragoste in timpul liber; Cristian Mungiu, 2009). Film je černou komedií, odehrávající se v posledních desetiletích komunistického Rumunska. Je založený na šesti městských legendách, které zobrazují komické,

bizarní a často surreálné události každodenního života z perspektivy obyčejných lidí.

Tato kniha:

26

Farma zvířat (Animal Farm; 1945), román, jehož autorem je George Orwell. Na začátku Orwell popisuje vzpuru skupiny zvířat proti panu Jonesovi – majiteli farmy, na které žijí – a později společnost, kterou se zvířata rozhodla přestavět na základě principů rovnosti mezi sebou. Postupem času však převezmou vedení zkorumpovaná prasata a z jejich utopické společnosti se pomalu stane společnost represivní. Kniha byla napsána jako satirická alegorie stalinistického socialismu a totalitní propagandy a až do roku 1989 byla v zemích východního bloku zakázána. Do určité míry zde lze najít určité podobnosti s tím, jak Čtělín Mitulescu ve filmu *Jak jsem strávila konec světa* zobrazuje poslední roky komunistického Rumunska. Stejně jako se z ideálů zvířat o sociální spravedlnosti stane sociální nespravedlnost, také film klade důraz na rozdílné společenské postavení rodin příslušníků Bezpečnosti (rumunské komunistické tajné policie) a zbytku obyvatelstva.

Tato hudba:

27

Hey You od anglické progresivní rockové skupiny Fink Floyd je skladba, která je součástí rockové opery *The Wall* (1979). Album popisuje život fiktivního hlavního hrdiny Pinka Floyda od jeho dětství v Anglii po druhé světové válce až po jeho dobrovolnou izolaci a odcizení v roli světoznámé rockové hvězdy. Postupem času se začalo na album nazírat jako na silné politické vyjádření proti establishmentu.

28

Píseň *Like a Rolling Stone* Boba Dylana, která vyšla v albu *Highway 61 Revisited* (1965) a kterou časopis Rolling Stone umístil na první příčku ve svém žebříčku „500 nejlepších písní všech dob“. Spojení „rolling stone“ („valící se kámen“) původně odkazovalo k nedostatku hmotného majetku a vlastnictví těch, kteří tento výraz používali jako první, konkrétně bluesových zpěváků. Později, během revolučních 60. let, se stalo pro rockovou generaci symbolem osvobození.